

MEHMET GÜLERYÜZ'den

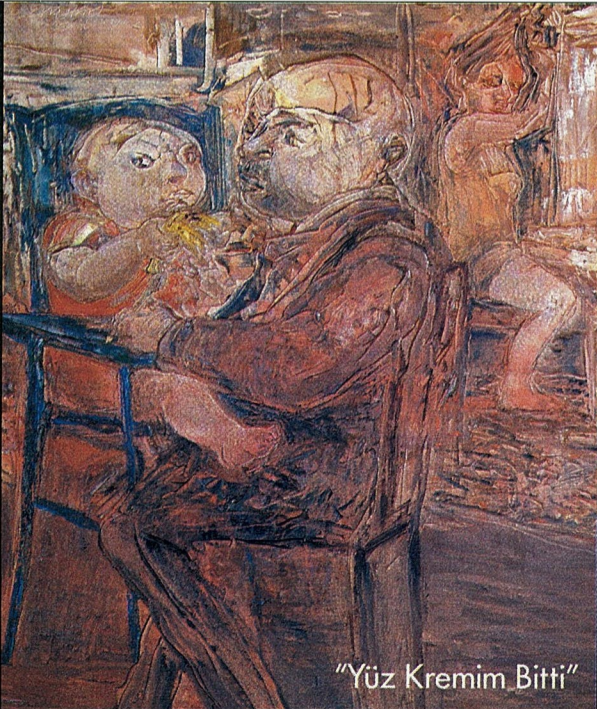
Evlilik Resimleri

Bu evlilik resminin detayında, görünürde gelinin yanbaşındaki duran damat, kulağını alabildiğine başka bir yönden gelen kalın, dayatmacı seslere açmış öylece edilgin bir şekilde duruyor. Gülerüz'ün üslubundaki sembolik anlamlar ve renk alanının çağrışımları, damadı etkisine alan bu yaptırımların, geleneklerin baskısını hissettiren, erkek egemen söylemleri olduğunu akla getiriyor.

Ister başyapıt isterse iddiasız bir peyzaj olsun, resim nedir? Ne kadar gerçekçi de olsa, gündelik yaşamın sığılından kaçıp sığındığımız; zamanı durduran renkler ve düşler yolculuğu değil midir? Peki ya ressam için resim yapmak nedir? Hele bu ressam kırk yıl boyunca resimle, sanatla dopdolu bir yaşam sürmüştü; resim anlayışı ve doğruları için, kendisiyle ve çevresiyle didişmiş; bu uğurda yolu Paris ve New York'un sanat çevrelerine düşmüş bir ressam ise. Mehmet Gülerüz, kırk yıllık yaşam ve resim serüveninden damıttıklarını "Güldüğüme Bakma" (İş Bankası Yayınları) isimli anı kitabında anlatmış. Bir ressamın kitabının kapağını kaldırdığımızda, onun atölyesinin havasını soluyor, resminin en loş yerlerinin sırlarına sızabiliyorsunuz. Gülerüz'de de o duyguyu yaşıyorsunuz. Sanatçı, hem geçen kırk yıl boyunca İstanbul'da sanatın nabzının attığı ortamların sosyal, kültürel bir kesitini yansıtıyor; nostaljik bir gezinti yapıyor; hem de tuval yüzeyinde desen, boya ve renkler arasında keyifli bir yolculuğa çıkıyor.

Tesadüf, aynı günlerde, 20. yüzyılın iki önemli ressamı Polonya asıllı Balthus'ün "Anılar" (K Kitaplığı) isimli kitabıyla, İspanyol ressam Juan Miro'nun "Düşlerimin Rengi Bu" (YKY) isimli anı kitaplarını, okuma imkanı buldum. Gariptir, üslupları farklı olsa da üçünde de aynı atölye havasını soluyor, aynı yerlerde geziniyorsunuz. İster resimlerinde yalnız bir kadın bedeninin sıcaklığını, olanca yakıcılığıyla hissettiğiniz Gülerüz olsun; ister bedenlerinden belli belirsiz bir arzunun yansıdığı masum, dalgın küçük kızların ressamı Balthus olsun, isterse figürlerinde insanlığın durumunu uçarı bir mizah duygusuyla yansıtan Juan Miro olsun, farketmiyoruz; her birinin de kaygıları aynı. Kendi renklerinin lezzetini hissettiren, aynı yalın, net ve içe kapanmış sabırlı ressam dokusu; resmin sorunlarını tanımlarken aynı titizlik; kendi doğrularının penceresinden bakarken aynı tavizsiz tavır; çilekeş yaratım sürecinin tanımları da, farklı sözcüklerle yine aynı. Örneğin Miro "Bedenimden bir elektrik geçiyor" derken, Gülerüz, "kimsenin göremediği" ▶

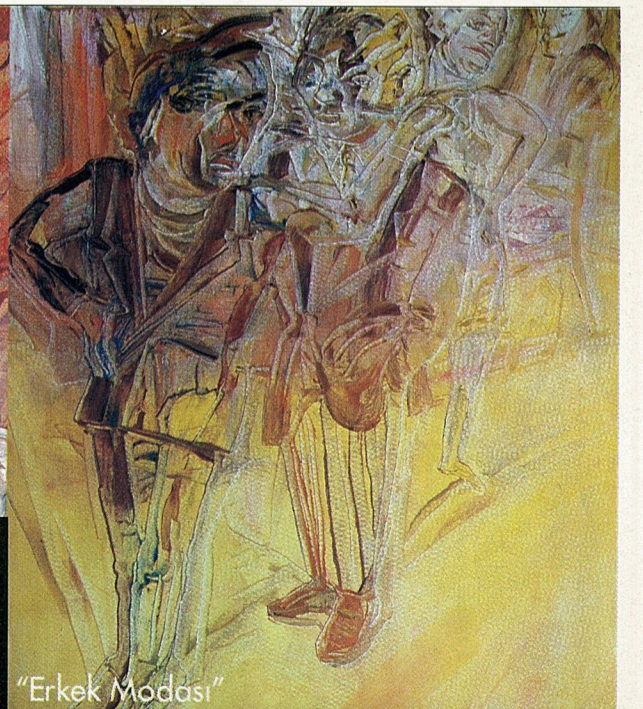

"Yüz Kremim Bitti"

Evlilik resminin detayı

Kulağını dışardan gelen etkilere açmış bir damat... (Üstte). Soldaki evlilik resminde ise Türk erkeğinin ailede değişen rolünü yansıtan, sarı tonların sıcaklığında, sıcak bir aile hali.

"Erkek Modası"

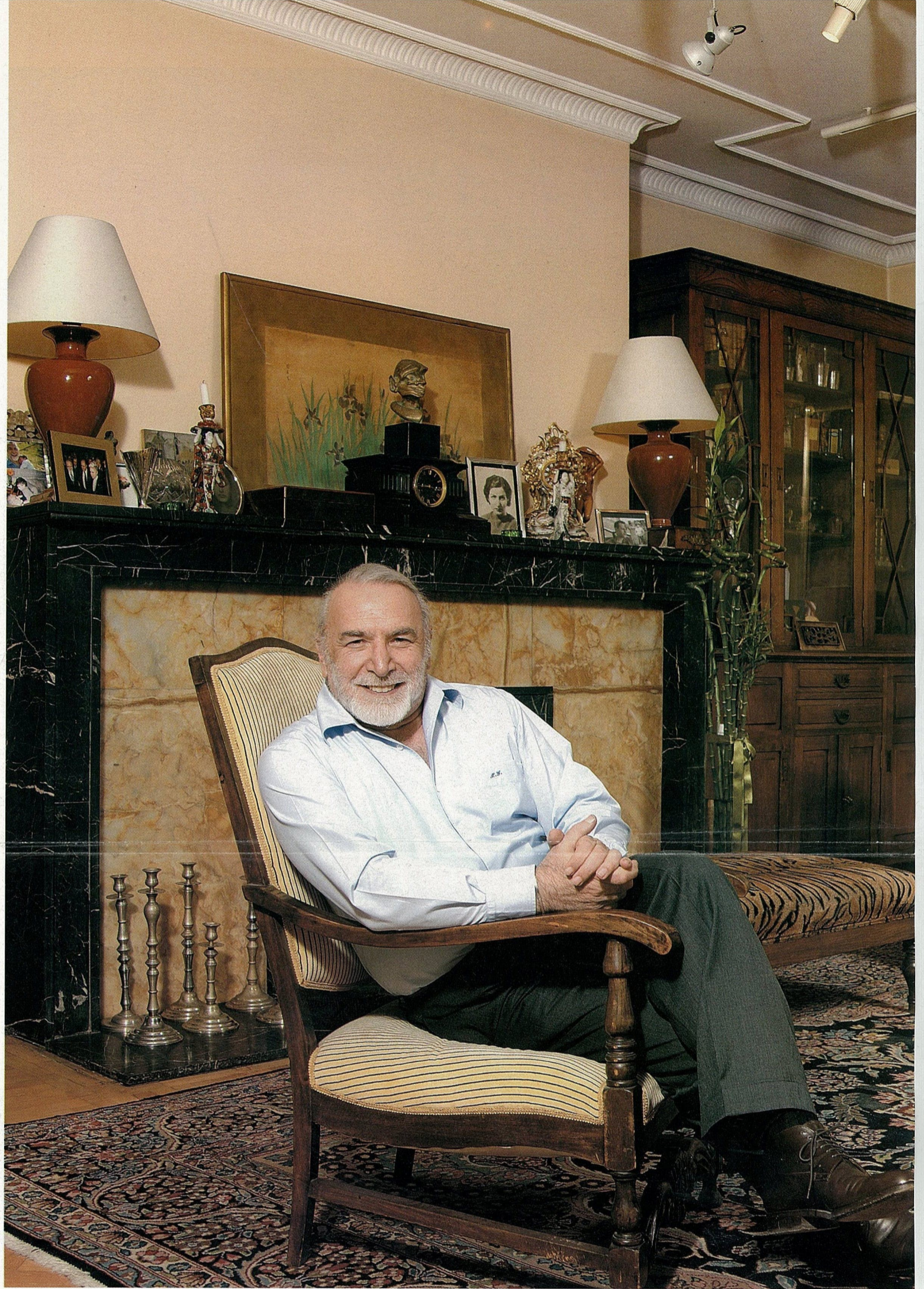
çarpımlardan, elektrik arklarından" söz ediyor.

Mehmet Güleriyüz'le bunları konuşacaktık ama yeni tablosunu görünce ister istemez, herşeyin orta yerine bu evlilik resmi yerleşti. kendisinden, henüz sergilenmemiş olan bu tablonun detayından söz etme izni aldık. Bu evlilik resminin detayında, görünürde gelinin yanbaşı duran damat, kulağını alabildiğine başka bir yönden gelen kalın, dayatmacı seslere açmış öylece edilgin bir şekilde duruyor. Düğün tablolarına başka bir açıdan bakan bu resmin kalanını sergide görebileceğiz ve orada Güleriyüz'ün üslubundaki sembolik anlamlar ve renk alanlarının çağrışımlarıyla, damadı etkisine alan bu yaptırımların evliliğin ilk gecesinden itibaren geleneklerin baskısını hissettiren, erkek egemen söylemleri olduğunu göreceğiz. Umarız bu çarpıcı resim, beyninin kıvrımlarını köhnemiş düşüncelere vermiş erkeklerin, kulaklarını biraz da, bu tür uyarılara açmasını sağlar. Güleriyüz'ün bir başka evlilik tablosu daha var. "Yüz Kremim Bitmiş" isimli bu tabloda ise, Türk erkeğinin ailede değişen rolünü yansıtmış sanatçı, daha iyimser bir tablo. Sarı tonların sıcaklığında, sıcak bir aile hali bu: Doğal ve olağan haliyle yansıyor bu ev hali. Baba, kızına yemeğini yedirirken, anne de tuvalet masasının karşısında güzelliğinin kaygısına düşmüş. **Siz Paris ve New York'taki sanat ortamlarında buldunuz, Paris'teki ilk serginizi 1971'de Galerie Therese Roussel'de açmışsınız. Belçika ve Lüksemburg televizyonu serginize yakın ilgi göstermiş. Batılı sanat ortamlarında, sizinki gibi sosyal sorunları konu alan resme ilgi nasıl?**

Özellikle Brüksel 'de yaşayan burjuvalar, kültürel etkinliklerin sahibi. Basın, dışardan gelen düzeyli sanat hareketlerini bu ortamı zenginleştiren bir unsur olarak gördüğünden, yakından izliyor. Batı, resimde düşünce kaynaklarıyla ilgileniyor. Özellikle sosyal yapının problemlerini öne alan ve ondan hareket eden ; yaşam esaslarını sorgulayan, özgün metaforlara ve sembollere ilgi duyuyor. Ancak resim dilinde samimiyet ve hakikilik en önemli dayanaklardır. Ancak Batı'da evrensel sanata açık olsa bile Müslüman sanatçı isimlerine önyargıyla yaklaşıyorlar. Mehmet ismi New York'taki galeride dikkat çekmişti. Musevi sanatçıların galeriye baskı yapmaları sonucunda, grup sergilerine çağrılmadım. Galeri sahibi bunu bana söylemek zorunda kaldı. Güleriyüz'ü kimse doğru telaffuz edemedi. Amerika'da Glorious, oldu. Fransa'da biraz da dalga geçerek 'senin adın Stradivarius gibi bir şey' diyorlardı; ius ile biten Latin isimlerine benzetiyorlardı. Yurt dışında kendinizi kabul ettirmek, yaptığınız işlerin kalitesiyle ilgilidir. Ama piyasa oluşturmak için aynı yerde uzun süre kalmanız gerekir. Bugün bile tek başına dolaşıma çıkan Türk sanatçısı azdır. Bazı kurumların, piyasaların, piyasaya karşı tavırların, sponsorların ve Bienal küratörlerinin izinden gitmek zorunda kalırsınız.

1984'te Brüksel'e taşınmışsınız?

Evet, Brüksel'deki en iyi galerilerinden 2016, New York'ta açılan sergimin fotoğraf ve kataloglarını görünce, bana, 1984 yılın için desen, pentür ve heykellerden oluşan bir sergi teklif ettiler. Heykel götürmek pahalı olduğu için orada çalışmam gerekiyordu. New York'ta geçirdiğim son altı ay zor durumda kalmıştım. 1984'ün ilkbaharında Brüksel'e ulaşıp Galeri 2016'nın sahibiyle de, her zamanki durumu yaşadım. J.M. Derscheid, kılık kıyafetime bakıp New York'tan gelmiş olmamı da hesaba katarak parası bol bir ressamla konuşuyormuş gibi önerilerde bulundu. "Açıkcası otele para ödeyemem" dedim. Gerçekten de bütün param, ceketimin iç cebindeydi; yüz dolar ya var ya yok. Galerinin en altındaki odada

M. G: "Herkes New York'un çok özel bir enerjisi olduğundan söz eder. O enerjinin sebebi, insanda özellikle de sanatçılarda yarattığı 'buralısın' duygusudur. New York, kim olursan ol, reddetmez. Paris'te olduğu gibi ait olmadığınız bir yer duygusu yaratmaz."

kalabileceğimi önerdi. Aşağıya doğru inmeye başladık; bahçe katında çerçevelerin yapıldığı atölye var; bir kat daha iniyorsunuz. Yer gök hali; ne pencere, ne ışık. Eskiden evin şarap mahzeniymiş. Orada kalmayı kabul ettim. Valizimi ve resim malzemelerimin bulunduğu çıkınımı açtım.

Belçika'daki serginize bizim Belçika büyükelçimiz katıldı mı?

Hayır, davet edildiği halde büyükelçimiz gelmedi, temsilci de göndermedi. Sergi

sonrasında Belçika'nın önemli politik dergilerinden Le Vif , sergime "Büyük Sirk" başlığıyla renkli fotoğraflarla tam sayfa ayırdı; karşı sayfanın konusu ise Dali idi. Le Soir gazetesi sergiyi birinci sayfadan haber yaptı. Bunun üzerine büyükelçi Faik Melek, sergiyi ziyaret etti ve rezidansa davet etti. İçimden kızgın ve kırgındım. Büyükelçiliğe verdiğim önemin işareti olarak elimden geldiğince şık giyinip gittim. "Basın ilgi göstermeden Türk sanatçıların sergisini ziyaret etmeniz daha

iyi olmaz mıydı?" diye sitem ettim.

Siz New York'un sanat ortamlarında da buldunuz. Orada, konusunu sizinki gibi sosyal sorunlardan alan resme karşı tavrı nasıl?

Amerikan kültürü, sosyal sorunları içselleştiren resme hiç bir zaman yakınlık duymadı. Üstelik benimki gibi sıcak, vurgulu, kara mizah esaslı ve sosyal eleştiriye dayalı resimle ilgilenmesi zordu. Amerika'nın bünyesine aldığı dekoratif resim, daha çok, ▶

"Bala'ya"

"Birisi geliyor ama kim? Kapıdan öyle yakışıklı bir girdi ki gözümüzü alamıyoruz. Meğer Sean Connery imiş. 'Rusya'dan Sevgilerle' filmini çekiyorlarmış. 'James Bond' filmleri henüz başlamadığı için kim olduklarını, ertesi günkü gazetelerden öğrendik"

Çiğiltepe Paris'ten yeni dönmüş ve Arena'yı kurmuştu. Asaf'a, Akademi'de öğrenci olduğumu söyledim. Asaf, tiyatrodaki çalışmamı istedi ve "Hem Ergun Köknar'a da yardımcı olursun" dedi. Öylece başladım. Ergun Köknar mimardır, hem oyunculuk hem de kostüm tasarımı üstüne almıştı. O günlerde "Übü"yi sahneye koyma çalışması vardı. Ekipte Başar Sabuncu, Tolga Aşkiner, Ani İpekkaya, Genco Erkal ardından Umur Bugay, Durul Gence'nin kızkardeşi Serpil Gence gibi isimler vardı. Ayda yedi yüz elli lira alıyorduk; sonra maaşımız bin lira oldu. 'Aslan Asker Şvayk'da, Genco Erkal başroldeydi, bu oyunla Arena daha da ünlendi; getirdiği yenilikler, farklılıklar ve coşkusuyla dikkatleri toplamaya başladı. Biz ekip olarak gençtik. Üstelik politik söylemimiz de olduğu için gururlanıyorduk; o sıralar en kayda değer tiyatrolar Kenterler, (Genco Erkal oradan geldi) Şehir Tiyatroları ve Küçük Sahne'ydi

Tiyatro Arena'da çalıştığınız dönemde ilginç bir anınızı hatırlıyor musunuz?

Evet, o dönemde oldukça iyi para kazandım. En büyük lükslerimden biri, Abdullah Efendi Lokantası'na yemeğe gitmekti. Bir gidişimde üst katta otururken ortalık hareketlendi; garsonlar telaşlandı. Masalardan biri özenle hazırlanmıştı; birisi geliyor ama kim? Kapıdan öyle yakışıklı bir girdi ki gözümüzü alamıyoruz. Meğer Sean Connery imiş. 'Rusya'dan Sevgilerle' filmini çekiyorlarmış. Ardından Pedro Armandaris, meşhur Meksikalı aktör ve bir iki kişi daha. James Bond filmleri henüz başlamadığı için kim olduklarını, ertesi günkü gazetelerden öğrendik.

Röportaj: Zülal ÜNALDI
Fotoğraflar: Çetin KORKMAZ

geride duran ve sadece biçimle ilgilenen bir resimdir. Ben Shan ve Meksikalı Rivera'nın devrimci resimlerini kabul ederken bile, dekoratif anlamlar yükleyerek ehlileştirme tercih etti. Daha radikal söylemler ise çok sonraları kabul gördü.

Bu bakımdan Paris ve New York'taki sanat ortamlarını karşılaştırır mısınız?

Herkes New York'un çok özel bir enerjisi olduğundan söz eder. O enerjinin sebebi, insanda özellikle de sanatçılarda yarattığı 'buralısın' duygusudur. New York, kim olursan ol, reddetmez. Paris'te olduğu gibi ait olmadığınız bir yer duygusu yaratmaz. Daha kurulduğu günden beri her noktasında yaşanmış her olayda 'Sen zaten vardın' der. Mimari

doküyle başlar bu durum; binaların ritmi, kentin koşuşturması, dönen çark, insanı kavrayıp içine alır. New York hiç bir zaman itmez, sadece çeker. Çeker ve siz sırf orada olduğunuz için oralsınız, ne öncesinizi sorgular, ne de sonranızı. 11 Eylül olayı bu bakımdan önemlidir. Amerikan insanına 'nerelisin?'i sordurduğu için.

Siz önce Akademi'nin tiyatrosu olmak üzere sahneye çıkmış; tiyatroya gönül vermiş ve geçen kırk yıl boyunca Türk tiyatrosunun da tam ortasında bulunmuş oyuncuların birisiniz, o günlerden bahsedebilir misiniz?

Evet, Beklan Algan'ın Aktör Stüdyosu'ndan sonra, 1963'te Asaf Çiğiltepe'nin Arena Tiyatrosu'nda sahneye çıkmaya başladım. Asaf

Türk resminde Dışavurumcu figür resminin önemli ressamlarından Mehmet Güler'ün, yeni çalışmalarından biri de "Senin İçin" isimli tablosu; sanatçı yeni sergisi öncesinde okurlarımızla paylaştı.

